



Πεπραγμένα Επιστημονικού Συμποσίου

Μέρες του '43

Η καθημερινή ζωή
στην κατοχική Κρήτη

ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ  ΗΡΑΚΛΕΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα	11
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΗΣ Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου <i>Στις παραμονές της Μάχης της Κρήτης. Βρετανικές πολιτικές σκοπιμότητες και στρατιωτικές αδυναμίες</i>	13
ΜΑΝΟΛΗΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ Πολιτικός Μηχανικός <i>Το λεύκωμα φωτογραφιών του Karl Marx (1941-44)</i>	25
ΒΕΝ ΡΕΤΡΕ Υποψήφιος Δρ. Φιλολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης <i>Ηρακλειώτες συγγραφείς και γερμανική κατοχή</i>	31
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΡΙΠΗΣ Ιστορικός Ερευνητής <i>Ένας Ιταλοκρητικός στη δίνη του πολέμου</i>	41
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΛΟΥΔΑ Αρχαιολόγος <i>Οδοιπορικό στην Κρήτη του 1941-1943: το φωτογραφικό αρχείο του Αυστριακού αρχαιολόγου August Schörgendorfer</i>	59
ΞΕΝΟΦΩΝ ΛΗΜΝΙΟΣ Συνταξιούχος Επιχειρηματίας <i>Μαρτυρία</i>	64
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ Συνταξιούχος Διευθυντής ΔΕΗ <i>Μαρτυρία</i>	69
ΜΑΝΟΛΗΣ ΕΥΚΛΕΙΔΗ ΧΡΟΝΑΚΗΣ Ιατρός, Ιστοριοδίφης <i>Η Ιατρική στο Νομό Ηρακλείου την περίοδο της Κατοχής (1941-1945)</i>	71
ΜΑΝΟΛΗΣ Γ. ΔΡΑΚΑΚΗΣ Ιστορικός-Αρχαιονόμος, Προϊστάμενος ΓΑΚ Νομού Ηρακλείου <i>«Φοίτησις άτακτος και ελλιπής...» Οι μαθητές των δημοτικών σχολείων Ηρακλείου στις εκθέσεις των Επιθεωρητών της Κατοχής (1940-45)</i>	85

ΝΙΚΟΣ ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ Κριτικός-Ιστορικός Κινηματογράφου <i>Η κινηματογραφική δραστηριότητα του Ηρακλείου στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής</i>	121
ΜΑΝΟΛΗΣ ΣΑΡΙΑΔΑΚΗΣ Συνταξιούχος Λιμενικού Ταμείου <i>Μαρτυρία</i>	125
ΕΛΕΝΗ ΜΕΤΑΞΑΚΗ Συνταξιούχος Υπομηχανικός <i>Μαρτυρία από τη Σητεία</i>	128
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ Υποψήφιος Δρ. Τμήματος Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ. <i>Η Κρήτη της «Νέας Ευρώπης». Οικονομία, κοινωνία και η εμπειρία της Κατοχής</i>	131
ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ Αρχαιολόγος-Νομισματολόγος <i>Η Νομισματική της κατοχικής Κρήτης (1941-1945)</i>	147
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΛΑΟΓΕΡΑΚΗΣ Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός Συνεργάτης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων <i>Μέρες του '43 στο Καστέλι Πεδιάδος. Ο Γερμανός επιλοχίας - φωτογράφος Ρομπέρτο Λέμπολντ</i>	183
ΑΝΝΑ ΜΑΝΟΥΚΑΚΗ-ΜΕΤΑΞΑΚΗ Φιλολόγος <i>Η καθημερινή ζωή στην Κρήτη το 1943-1944 από γραπτές, κυρίως όμως προφορικές πηγές (αφηγήσεις) επιζώντων από το Νομό Ηρακλείου</i>	186
ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Φιλολόγος <i>Η καθημερινή ζωή στην κατοχική Σητεία</i>	195
ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΠΑΧΗΣ πρώην Δήμαρχος Ανωγείων <i>Μαρτυρία</i>	205
ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ Συνταξιούχος Πολιτικής Αεροπορίας <i>Μαρτυρία - Η μάχη της Σύμης</i>	210
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ Καθηγητής Σύγχρονης Ιστορίας Α.Π.Θ. <i>Ο μεγάλος πόλεμος της Κρήτης</i>	213

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Ν. ΜΠΟΖΟΒΙΤΣ Συλλέκτης Αρχαιακού Υλικού <i>Αερομεταφερόμενα προπαγανδιστικά φυλλάδια που ρίχτηκαν στην Κρήτη κατά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο.....</i>	227
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ν. ΜΟΥΔΑΤΣΑΚΗΣ Τυπογράφος, Ιστοριοδίφης <i>Οι εφημερίδες του Ηρακλείου κατά τη Μάχη της Κρήτης. Παράνομα έντυπα</i>	242
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. ΧΑΛΚΙΑΔΑΚΗΣ Μεταδιδακτορικός Συνεργάτης Ιστορίας Πανεπιστημίου Οξφόρδης <i>Ο κοινωνικός ρόλος της Εκκλησίας της Κρήτης την περίοδο της γερμανικής κατοχής: 1943</i>	253
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ Εκπαιδευτικός, Υποψήφιος Δρ. Πανεπιστημίου Κρήτης <i>Πόλεις σε κρίση. Το Ηράκλειο στην κατοχική δίνη</i>	261
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΜΑΤΑΛΑΣ Δρ. Ιστορίας Πανεπιστημίου Κρήτης <i>Τουρισμός και πόλεμος</i>	275

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στον τόμο αυτό συγκεντρώνονται κείμενα βασισμένα στις εισηγήσεις του επιστημονικού Συμποσίου *Μέρες του '43. Η καθημερινή ζωή στην κατοχική Κρήτη*, που διοργανώθηκε από την Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης (26 & 27 Νοεμβρίου 2010), σε συνδυασμό με την περιοδική έκθεση «Ρούντο Σβαρτς, Κρήτη, 1943. Ένας ζωγράφος με τη στολή της Βέρμαχτ» (Μάιος - Νοέμβριος 2010).

Η οργάνωση ενός θεματικού επιστημονικού Συμποσίου, με επίκεντρο τη μελέτη της καθημερινότητας στα χρόνια του πολέμου, εντάσσεται στη συστηματική προσπάθεια της Εταιρίας για έρευνα της νεότερης ιστορίας και διάσωση τόσο των υλικών όσο και των άυλων τεκμηρίων της. Παράλληλα, συνιστά συμβολή στο διαρκώς αυξανόμενο ερευνητικό ενδιαφέρον για τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, τη Μάχη της Κρήτης, την Κατοχή και την Αντίσταση. Στην ίδια κατεύθυνση, εντάσσεται η εκδοτική σειρά *Μαρτυρίες της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών*, στην οποία έχουν εκδοθεί τα δίγλωσσα βιβλία *Regg Sprui, Έχοντας και χάνοντας* (2005, 2007), *Jack L. Sibard, Αποστολή στην Κρήτη* (2006), και *Γεωργίου Αριστείδη Τζιτζικά, Ελευθερία και Δόξα. Απομνημονεύματα 1939-1945*, (2011, 2012).

Κατά την έκδοση των εισηγήσεων ακολουθήθηκε η ροή του προγράμματος καθώς και η μικτή σύνθεση των συνεδριών του Συμποσίου (γενικές εισηγήσεις, τοπική ιστορία, μαρτυρίες), για να διασωθεί στο χρόνο ο γόνιμος διάλογος που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια των εργασιών. Έτσι, από το γενικό στο επιμέρους, από τη μια άκρη του νησιού έως την άλλη και από την πόλη στην ενδοχώρα, ενσωματώθηκαν στην ιστορική αφήγηση θέματα σχετικά με τον πόλεμο και την κατοχή, την επίσημη προπαγάνδα και τα παράνομα έντυπα, την αντίσταση και το δωσιλογισμό, τις δόξες και τα μαρτύρια, την κοινωνία και την οικονομία, την εκπαίδευση και την εκκλησία, τα γράμματα και τις τέχνες για το χρονικό διάστημα 1941-1945. Η επιμέλεια του τόμου έγινε με ενιαία κριτήρια για όλα τα κείμενα. Από τα εικονογραφικά τεκμήρια, που συνόδευαν ορι-

σμένες εισηγήσεις, έγινε επιλογή τέτοια που να ανταποκρίνεται στην οικονομία της παρούσας έκδοσης.

Η Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών ευχαριστεί θερμώς τους συγγραφείς των κειμένων, τους επιστημονικούς επιμελητές του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης για την ποικιλότροπη συμβολή τους και το μέλος του Δ.Σ. της ΕΚΙΜ κ. Κλαίρη Μιτσotάκη για την ευρηματική εκδοτική επιμέλεια του τόμου.

Αλέξης Καλοκαιρινός, πρόεδρος της ΕΚΙΜ
Λένα Τζεδάκη-Αποστολάκη, γραμματέας της ΕΚΙΜ